Methotrexate

Methotrexate (Vietnamese)

(Tên thương hiệu: Methoblastin)

Methotrexate là gì?

Methotrexate là thuốc dùng để chữa bệnh thấp khớp (rheumatoid arthritis) và các loại bệnh xương khớp khác như là thấp khớp trẻ em (juvenile arthritis), bệnh lupus, (còn gọi tắt là bệnh SLE) và viêm khớp vảy nến (psoriatic arthritis). Methotrexate được dùng để chống viêm khớp và chứng đau nhức do viêm khớp hoặc sưng khớp. Thuốc được dùng trị bệnh thấp khớp (rheumatoid arthritis) trong hơn hai mươi năm qua. Thuốc cũng được dùng liều rất cao (1000mg-5000mg mỗi ngày) để chữa một số bệnh ung thư nữa.

Công dụng chữa trị tới mức nào?

Methotrexate là một trong những loại thuốc chữa bệnh thấp khớp công dụng nhất. Một số người đạt kết quả hết đau, gần như hết hẳn viêm khớp. Methotrexate không đem lại kết quả ngay lập tức Sau bốn tuần dùng thuốc có thể thấy giảm đau, giảm cứng khớp và bớt sưng. Phải sau nhiều tháng mới có kết quả làm chậm hoặc phòng ngừa tổn thương khớp. Quý vị có thể được kê toa các loại thuốc khác để giảm triệu chứng trong thời gian chờ thuốc methotrexate có công hiệu.

Dùng thuốc methotrexate như thế nào?

Methotrexate có dạng thuốc viên để uống hoặc dạng thuốc tiêm. Nên cẩn thận khi vứt bỏ kim tiêm và ống chích.

Khi nào nên dùng thuốc?

Methotrexate chỉ được dùng mỗi tuần một lần.

Cơ thể hấp thu thuốc viên Methotraxate tốt nhất khi uống thuốc lúc bụng đói. Nếu bị buồn ói, nên uống thuốc trong bữa ăn, để giúp giảm tác dụng phụ này của thuốc mà không làm giảm công hiệu thuốc nhiều lắm.

Liều dùng thế nào?

Thuốc viên có hai loại 2,5mg hoặc 10mg.

Một liều thuốc thông thường được uống tất cả cùng một lúc trong một ngày nhưng cũng có thể chia thành những liều nhỏ hơn để uống làm nhiều lần trong một ngày nếu cần.

Loại thuốc nào nên uống chung với methotrexate?

Để làm giảm tác dụng phụ của thuốc, đề nghị quý vị cũng nên uống thêm thuốc acid folic hay acid folinic.

Bác sĩ sẽ giải thích cần phải dùng bao nhiêu và uống vào lúc nào.

Phải dùng thuốc trong bao lâu?

Dùng thuốc mãi mãi nếu thấy thuốc có công hiệu và không xảy ra phản ứng phụ nghiêm trọng.

Nếu ngưng dùng thuốc methotrexate trong thời gian hơn vài tuần, có thể bệnh sẽ trở nặng.

Phải tiếp tục dùng thuốc trừ khi bác sĩ có lời khuyên khác hoặc thấy bị phản ứng phụ.

Có phản ứng phụ không?

Nếu thấy bất kỳ một trong những phản ứng phụ nào như dưới đây, hãy hỏi bác sĩ để nếu cần có thể phải điều chỉnh lượng thuốc sử dụng.

Methotraxate có thể được dùng trong một thời gian dài, v.d. hơn hai mươi lăm năm, để kiềm chế viêm thấp khớp.

Những tác dụng phụ thường gặp nhất:

- **Buồn nôn, ói mửa, và tiêu chảy.** Tình trạng này sẽ giảm bớt nếu uống thuốc methotrexate cùng với thức ăn hoặc uống thuốc vào buổi tối.
- **Lở miệng** có thể xảy ra, nhưng nếu uống thuốc kèm với thuốc bổ dưỡng có folic a-xít hoặc folinic a-xít sẽ hiếm khi xảy ra tình trạng này.
- **Khô da, một số dạng nổi mẩn da** và có thể thấy da trở nên **nhậy cảm hơn với nắng**. Nên xoa kem chống nắng và đội mũ nón khi đi ra ngoài lúc trời nắng.
- Một số người cho biết họ **cảm thấy hơi mệt, nhức đầu** và **cảm giác nhẹ đầu**.

Phản ứng phụ ít xảy ra hoặc hiếm khi xảy ra nhưng có khả năng có thể nghiêm trọng:

- **Gan:** Methotrexate có thể gây viêm gan do thuốc. Thử máu định kỳ để phát hiện sớm nếu bị phản ứng phụ. Nếu có vấn đề, có thể phải điều chỉnh giảm liều methotrexate hoặc ngưng hẳn.
- **Phổi:** Methotrexate có thể gây viêm phổi.
- **Rụng tóc:** Hiện tượng này có thể xảy ra nhưng rất hiếm. Nếu xảy ra cũng là chỉ là nhất thời và tóc sẽ mọc lại khi ngưng dùng thuốc.
- **Ung thư:** xem dưới đây.

Khả năng phản ứng phụ hoặc những vấn đề có thể xảy ra trong thời gian dài hạn:

- **Ung thư:** Những người bị thấp khớp có nguy cơ bị ung thư hạch bạch dịch lymphoma (loại ung thư do u lympho). Người ta không rõ có phải thuốc methotrexate làm tăng nguy cơ này thêm hay không, nhưng khả năng nguy cơ cao hơn có thể là rất ít. Methotrexate có thể giảm nguy cơ bị những ung thư này bằng cách trị bệnh thấp khớp, nhưng điều này chưa được chứng minh. Lời khuyên để phòng bệnh ung thư nói chung là nên ngưng hút thuốc lá.
- **Sinh sản:** Methotrexate **không ảnh hưởng** tới khả năng sinh con trong thời gian dài hạn. Đọc thêm phần **Thận trọng**.

Thông tin kèm theo thuốc methotrexate có chi tiết về khả năng có thể xảy ra phản ứng phụ nghiêm trọng.

Hỏi ý kiến bác sĩ nếu quý vị lo ngại về bất cứ khả năng phản ứng phụ nào.

Những thận trọng nào cần phải lưu tâm?

Thử máu:

- Vì thuốc methotrexate có thể ảnh hưởng tới gan và tế bào máu, quý vị **phải** định kỳ thử máu trong thời gian điều trị.
- Ngoài mục đích theo dõi xem có xảy ra phản ứng phụ không, việc thử máu còn giúp theo dõi tình trạng bệnh để biết việc điều trị có công hiệu hay không.
- Phải tới gặp bác sĩ nếu bác sĩ yêu cầu, bác sĩ đóng vai trò quan trọng trong việc theo dõi những biến chuyển trong điều trị.

Nguy cơ nhiễm trùng:

- Vì hệ thống miễn dịch có thể đã bị suy giảm, quý vị có thể dễ bị nhiễm trùng hơn. Nếu thấy mình bị nhiễm trùng hoặc bị sốt dai dẳng, cần phải lập tức báo cho bác sĩ biết.

Dùng với các thuốc khác

- Methotrexate có thể gây phản ứng với các loại thuốc khác. Cần phải nói cho bác sĩ biết các loại thuốc khác quý vị đang dùng hoặc định dùng. Kể cả các loại thuốc mua từ quầy hoặc các loại dược thảo hoặc thuốc pha chế thiên nhiên. Khi gặp bác sĩ quý vị nên kể cho bác sĩ biết những trị liệu đang dùng.
- Có thể dùng aspirin an toàn với liều thấp để phòng tránh cơn đau tim và đột quỵ.
- Methotrexate an toàn khi dùng với với các loại thuốc chống viêm không có chứa kích thích tố stêroi (NSAID), nếu thận quý vị hoạt động bình thường.
- Có thể dùng loại thuốc giảm đau đơn giản paracetamol trong khi uống thuốc methotrexate, với điều kiện phải dùng theo đúng chỉ định.
- Phần lớn các chích ngừa/tiêm chủng có thể an toàn. Hỏi ý kiến bác sĩ trước khi chích ngừa/tiêm chủng.

Dùng với rượu:

Rượu làm tăng khả năng hại gan trong khi uống thuốc methotrexate.

Điều trị bằng thuốc Methotrexate cho những người nghiện rượu nặng cho thấy sự liên quan tới bệnh xơ gan

- Không ai rõ một cách chính xác lượng rượu an toàn là bao nhiêu trong khi dùng thuốc methotrexate, nhưng người ta thường thống nhất ý kiến rằng nếu chỉ uống khoảng từ 1 tới 2 lượng rượu tiêu chuẩn từ một đến hai lần trong một tuần thôi thì ít có nguy cơ gây bệnh.

Phẫu thuật:

Nếu tiếp tục uống thuốc methotrexate liều thấp một lần trong một tuần trong thời gian phẫu thuật, dường như không có ảnh hưởng tới việc lành vết thương và không làm tăng nguy cơ bị nhiễm trùng.

Dùng trong thai kỳ và thời kỳ cho con bú:

- **Không nên dùng thuốc Methotrexate trong khi có mang** vì thuốc có thể gây sảy thai hoặc thai dị dạng. Cũng không nên dùng thuốc trong khi đang cho con bú.
- Phụ nữ ở độ tuổi sinh sản nên áp dụng biện pháp ngừa thai hữu hiệu trong thời gian dùng thuốc methotrexate.
- Phụ nữ muốn có thai nên ngừng dùng thuốc methotrexate ba tháng trước khi dự tính thụ thai.
- Người ta chưa biết được khi nào là thời điểm tốt nhất để người nam ngưng methotraxate trước khi thụ tinh.
- Nhìn về mặt lâu dài, thuốc Methotrexate không ảnh hưởng tới khả năng sinh con.

LIÊN LẠC VỚI TRUNG TÂM HƯỚNG DẪN VỀ THẤP KHỚP TẠI ĐỊA PHƯƠNG ĐỂ CÓ THÊM CÁC TÀI LIỆU HƯỚNG DẪN KHÁC VỀ THẤP KHỚP.

Hãy nói cho bác sĩ biết tất cả thuốc quý vị đang uống hay dự định uống. Điều này kể luôn các loại thuốc mua không cần toa bác sĩ hay dược thảo/thuốc cổ truyền. Quý vị cũng nên đề cập tới những điều trị của mình khi gặp các nhân viên y tế khác.

© Arthritis Australia 2007 giữ bản quyền. Đánh giá tháng 5 năm 2015. **Nguồn:** Quý vị có thể tìm danh sách đầy đủ của nguồn tư liệu dùng soạn thảo tài liệu này tại văn phòng hội Viêm khớp tại địa phương. Mạng lưới bác sĩ toàn khoa Úc (Australian General Practice Network), Hiệp hội Hội chuyên viên vật lý trị liệu Úc (Australian Physiotherapy Association), Hiệp hội Y tá Úc (Australian Practice Nurses Association), Hội Y Dược sĩ Úc (Pharmaceutical Society of Australia and Royal Australian College General Practitioners) đóng góp vào việc soạn thảo tài liệu hướng dẫn này. Chương trình này do Bộ Y tế Chính phủ Liên bang Úc tài trợ.
Tờ thông tin này thu thập từ nhiều nguồn tài liệu khác nhau và do Hiệp hội Thấp khớp Úc (ARA) tái duyệt. Mục đích của tờ thông tin là tài liệu giáo dục chứ không thể bao gồm hết cách dùng, tác dụng, khuyến cáo, tác dụng phụ hay tương tác thuốc có thể có của những loại thuốc kể trên. Tờ thông tin này không phải là y lệnh/ lời khuyên cho các vấn đề riêng, cũng không phải là thẩm định riêng về các nguy cơ và lợi ích khi dùng một loại dược phẩm cụ thể. Có thể sử dụng nguyên bản tờ thông tin này chứ không được sửa đổi mà không có sự đồng ý của ARA. Ấn phẩm NHMRC: Ấn phẩm này dựa theo hướng dẫn của "Làm sao để trình bày bằng chứng cho người tiêu dùng: chuẩn bị để phát hành cho người tiêu dùng" (2000).